

Monitorizarea educației incluzive în raioanele Criuleni și Dubăsari

---

Proiectul "Incluziunea școlară și socială a copiilor cu dizabilități"
cu suportul financiar al IM (SOIR Moldova)

În CAZACU, coordonator program Educație Incluzivă AO "Femeia și Copilul-Protecție și Sprijin"

Date geneale:

- ▶ Perioada de monitorizare : februarie 2016 - noiembrie 2017;
- ▶ Obiectul monitorizării: 14 școli și 15 grădinițe din raioanele Criuleni și Dubăsari, după cum urmează:

Raionul Criuleni – **10 școli și 9 IET**, după cum urmează: Școala Primară (Ș.P) Dubăsarii Vechi, Școala Primară (Ș.P) Mașcăuți, Ș.P Criuleni, Gimnaziul (Gim) Izbiște, Gim. Jevreni, Gim. Mașcăuți, Gim. Hîrtopul Mare, Liceul Teoretic (L.T) Dubăsarii Vechi, L.T Cimișeni, L Teoretic Cruglic, Unitatea IET "Spicușor", "Mesteacănul" Criuleni, IET Dubăsarii-Vechi, IET Hîrtopul Mare, IET Cimișeni, IET Izbiște, IET Mașcăuți, IET Jevreni, IET Criglic.

Raionul Dubăsari – **5 școli și 6 IET**, după cum urmează: Gim. Oxentea, Gim. Ustia, L. T Cocieri, L. T Doroțcaia, L. T Coșnița, IET nr.1 și nr.2 din Coșnița, IET Ustia, IET Cocieri, IET Doroțcaia, IET Oxentea.

Etapele monitorizării

Autoevaluarea (evaluarea internă)

Monitorizarea și evaluarea externă

Obiectivele procesului de monitorizare

- cunoașterea situației în domeniul educației incluzive a copiilor cu CES la nivelul instituțiilor de învățământ primar, gimnazial și liceal;
- identificarea necesităților existente pentru educația incluzivă a copiilor cu CES în instituțiile de învățământ primar, gimnazial și liceal;
- analiza dificultăților în implementarea educației incluzive a copiilor cu CES la nivelul învățământului primar și secundar;
- identificarea și multiplicarea bunelor practici în domeniul educației incluzive a copiilor cu CES în instituțiile de învățământ primar, gimnazial și liceal;
- formularea propunerilor privind îmbunătățirea calității educației incluzive a copiilor cu CES la nivelurile primar și secundar.

Domenii monitorizate

- Managementul instituției pentru implementarea educației incluzive;
- Nivelul de dotare al instituției în suportul incluziunii educaționale;
- Nivelul de pregătire al cadrelor didactice pentru educația incluzivă;
- Organizarea procesului educațional incluziv;
- Serviciile de suport existente pentru asigurarea educației incluzive;
- Accesul la educație a copiilor cu CES;
- Prezența mediului social favorabil necesităților copiilor cu CES;
- Resursele financiare utilizate de instituția de învățământ pentru dezvoltarea educației incluzive;
- Parteneriatele dezvoltate pentru incluziunea educațională a copiilor cu CES;

Metode și instrumente utilizate

- Aplicarea chestionarelor de autoevaluare în cadrul instituțiilor de învățământ;
- Completarea raportului de autoevaluare de către fiecare instituție de învățământ
- Aplicarea chestionarelor de evaluare externă cu managerii, cadrele didactice, elevi și părinți de către echipa AO FCPS;
- Discuții/ interviuri cu managerii instituțiilor de învățământ, reprezentanți CMI, specialiști SAP Criuleni și Dubăsari.

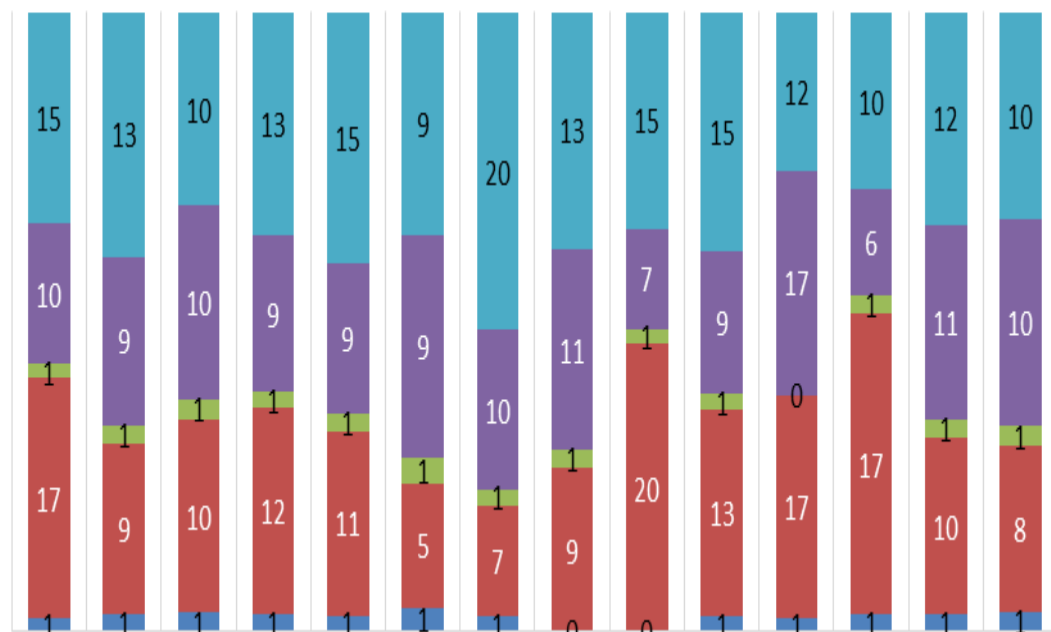
Eșantionul selectat

Include - 792 persoane din instituțiile de învățământ din raioanele Criuleni și Dubăsari implicate în procesul de monitorizare, dintre care:

- 26 manageri (din 14 grădinițe și 12 școli) ,
- 174 cadre didactice din școli,
- 13 cadre didactice de sprijin,
- 95 educatori,
- 197 elevi cu dezvoltare tipică,
- 287 părinți care educă copii cu dezvoltare tipică

EȘANTION (ȘCOLI)

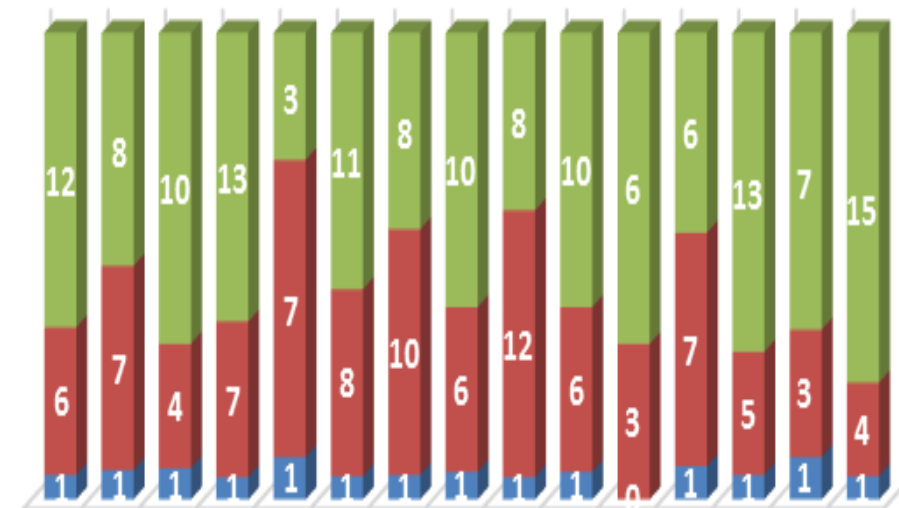
■ Manageri
 ■ Cadre didactice
 ■ Cadre didactice de sprijin
 ■ Părinți
 ■ Elevi

Ș. P. DUBĂSĂRII VECHI
 Ș. P. CRIULENI
 GIM. IZBIȘTE
 GIM. JEVRENI
 GIM. MAȘCĂUȚI
 GIM. HÎRȚOPUL MARE
 GIM. OXENȚEA
 GIM. USTIA
 L. T. DUBĂSĂRII VECHI
 L. T. CIMIȘENI
 L. T. CRUGLIC
 L. T. COCIERI
 L. T. DOROTCAIA
 L. T. COȘNIȚA

ESANTION (IET)

■ Manageri
 ■ Cadre didactice
 ■ Părinți

IET NR. 1 COȘNIȚA
 IET NR. 2 COȘNIȚA
 IET USTIA
 IET COCIERI
 IET DOROTCAIA
 IET OXENȚEA
 IET "SPICUȘOR"
 IET MESTEACĂNUL
 IET HÎRȚOPUL MARE
 IET CIMIȘENI
 IET IZBIȘTE
 IET MAȘCĂUȚI
 IET JEVRENI
 IET CRUGLIC

Managementul instituției pentru implementarea educației incluzive

Școală:

- În toate instituțiile de învățământ preuniversitar, (14 școli) educația incluzivă este parte componentă a planului de activitate al instituție
- În fiecare din aceste instituții activează Comisia Multidisciplinară Intrașcolară
- Este prezent cadrul didactic de sprijin

IET:

Cu privire la IET, în cadrul instituțiilor nu este angajat cadrul didactic de sprijin și activitatea comisiilor multidisciplinare este una sporadică fără un plan de activitate concret.

Nivelul de dotare al instituției în suportul incluziunii educaționale (I)

Școala:

În școlile monitorizate este creat Centrul de Resurse pentru Educația Incluzivă, care sunt mobilate și dotate tehnic și materiale didactice (nivel de dotare mediu)

Mediul fizic intern și extern:

➤ În 7 școli au fost create pante de acces la intrarea în instituție: ***L.T Cruglic, L.T Cimișeni, L.T Cocieri, L.T Doroțcaia, L.T Coșnița, Gim. Hîrtopol Mare, Gim. Mașcăuți. În proces de construcție este în Gim. Oxentea.***

➤ Accesul intern, anume bare de acces, pante de acces, constatăm că este prezent în următoarele școli: ***L.T Doroțcaia, L.T Coșnița, Gim. Hîrtopol Mare, Ș.P Criuleni.***

➤ nici într-o instituție de învățământ nu sunt adaptate blocurile sanitare.

Nivelul de dotare al instituției în suportul incluziunii educaționale (II)

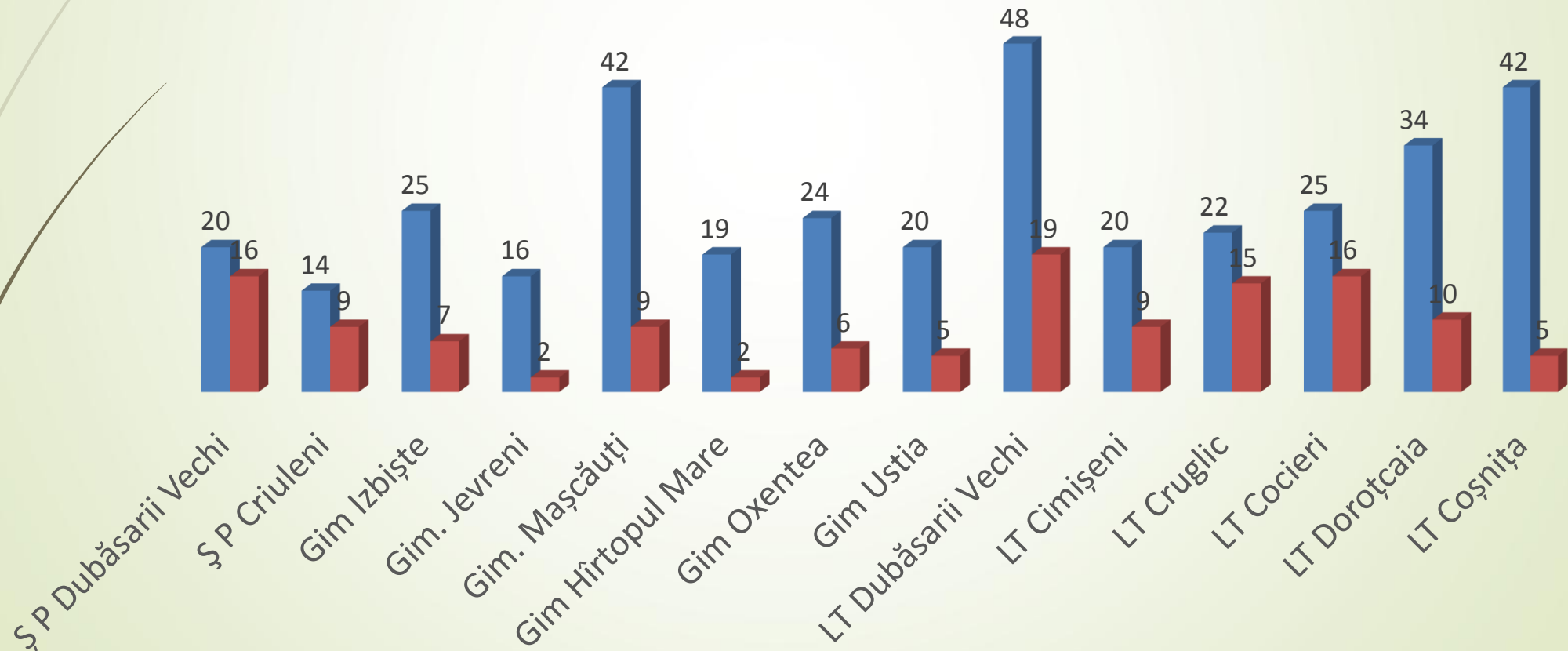
IET:

- În grădinițe nu sunt create Centre de Resurse pentru Educația Incluzivă;
- Nu sunt specialiști de suport (logopezi, psihopedagogi, cadre didactice de sprijin) care să ofere servicii de suport copiilor cu dizabilități
- În grădiniță nu există echipament tehnic, metodologic în lucru cu copiii cu dizabilități severe (copii cu tulburări senzoriale, tulburări din spectrul autism)
- Dacă să ne referim la accesul fizic în cele 15 grădinițe monitorizate, constatăm că doar în IET Hîrtopul Mare este construită panta de acces la intrarea în instituție.

Nivelul de pregătire al cadrelor didactice pentru educația incluzivă (I)

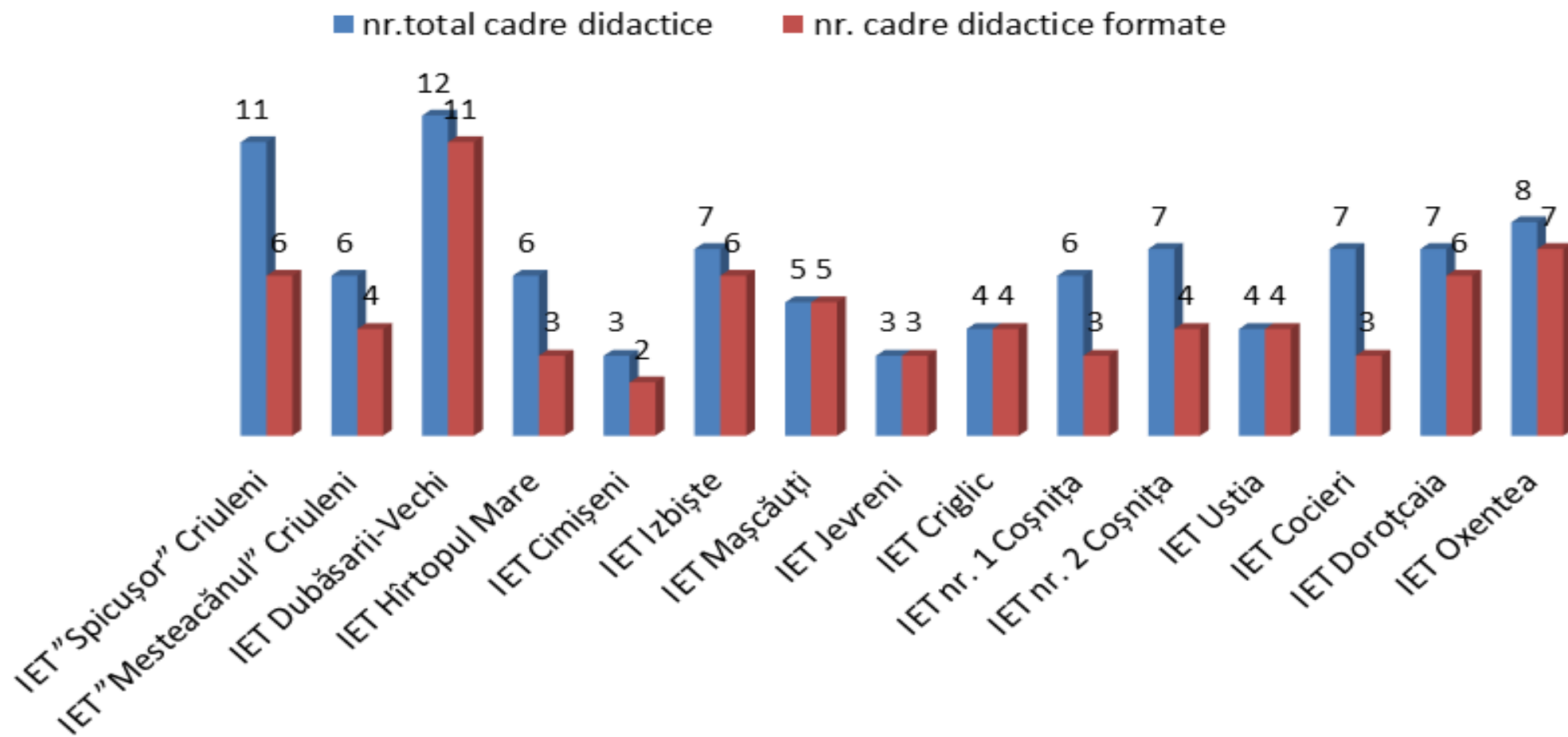
Formarea cadrelor didactice (școală)

■ nr. total cadre didactice ■ nr. cadre didactice formate

Nivelul de pregătire al cadrelor didactice pentru educația incluzivă (II)

Formarea cadrelor didactice (IET)

Organizarea procesului educațional incluziv

Școala:

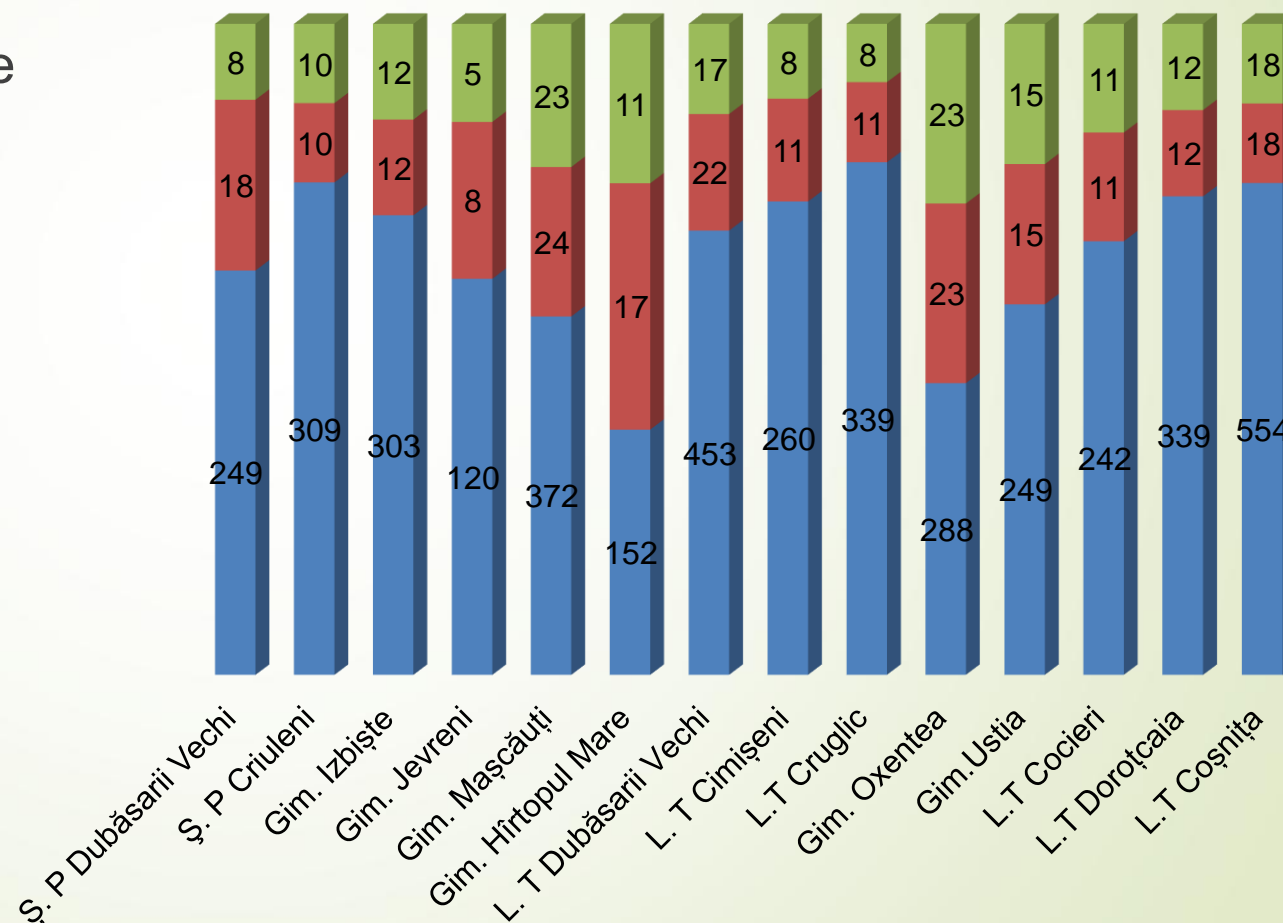
Din numărul total de copii 4229 înregistrat în anul 2017 în instituțiile de învățământ monitorizate (14 școli), 212 sunt copii cu cerințe educaționale speciale, 181 din ei învață în bază de PEI.

IET

Din numărul total de copii care sunt incluși în grădinițe 2387, 37 copii sunt cu CES. Acești copii nu au un plan de intervenție individualizat

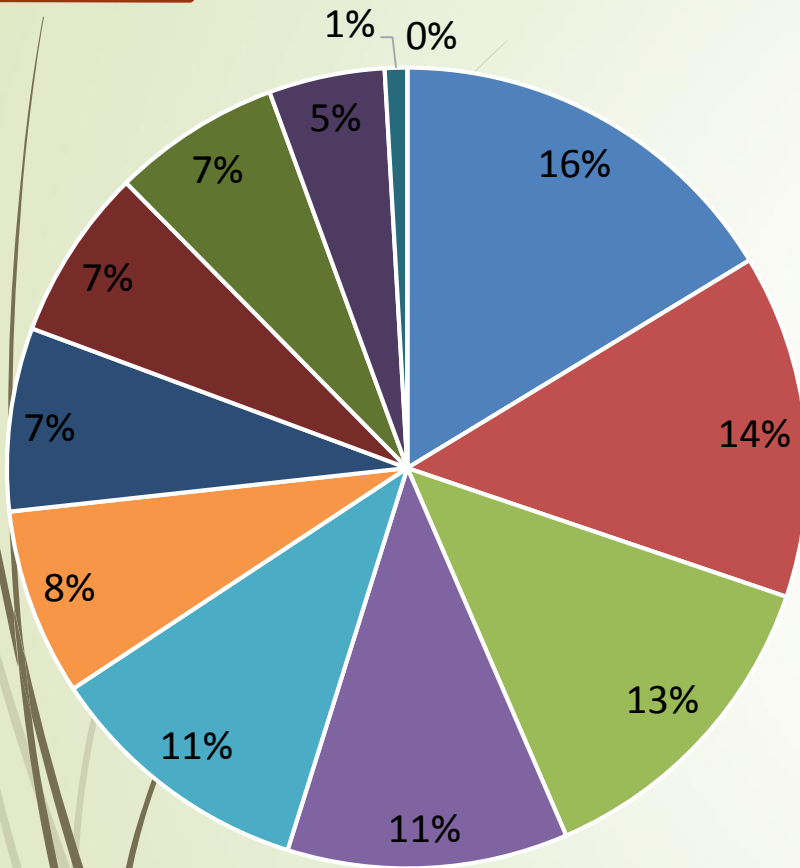
Situația copiilor cu CES în școală

■ Nr. total copii 2016-2017 ■ Nr. copii cu CES 2016-2017 ■ Copii cu PEI

Accesul la educație a copiilor cu CES (I)

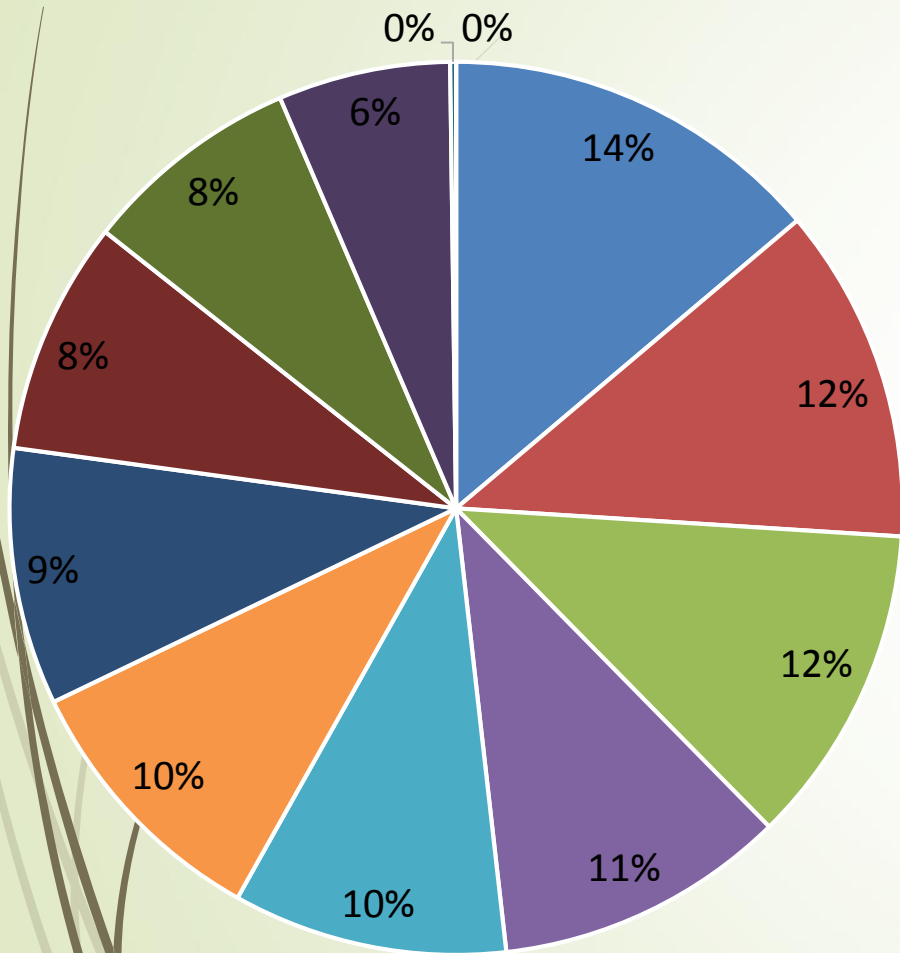
Cadre didactice (școala)

- WC-urile instituțiilor de învățământ nu sunt adaptate nevoilor copiilor cu CES
- Scările instituțiilor de învățământ nu sunt adaptate nevoilor copiilor cu CES
- Lipsa adaptării Curriculumului, planurilor de studii pentru activitatea didactică cu acești copii
- Lipsa transportului care ar facilita accesul copiilor cu CES la instituția de învățământ
- Mobilierul nu corespund nevoilor copiilor cu CES
- Atitudinea ostilă a părinților copiilor față de prezența copiilor cu CES în instituțiile de învățământ
- Atitudinea ostilă a copiilor din instituția de învățământ față de copii cu CES
- Lipsa abilităților de viață și sociale la copii cu CES
- Lipsa cunoștințelor cadrelor didactice în a lucra cu asemenea categorie de copii
- Nedorința părinților copiilor cu CES de a școlariza copilul
- Altceva (indicați) _____

Accesul la educație a copiilor cu CES (II)

Elevi

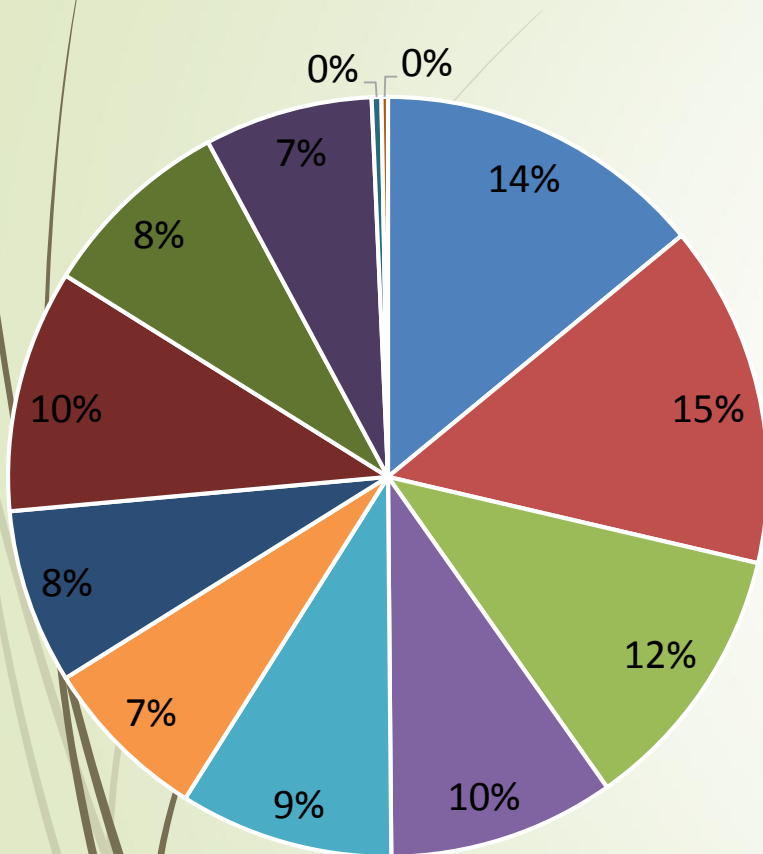

- Scările instituțiilor de învățământ nu sunt adaptate nevoilor copiilor cu CES
- WC-urile instituțiilor de învățământ nu sunt adaptate nevoilor copiilor cu CES
- Lipsa transportului care ar facilita accesul copiilor cu CES la instituția de învățământ
- Lipsa adaptării Curriculumului, planurilor de studii pentru activitatea didactică cu acești copii
- Nedorința părinților copiilor cu CES de a școlariza copilul
- Mobilierul nu corespund nevoilor copiilor cu CES
- Atitudinea ostilă a copiilor din instituția de învățământ față de copii cu CES
- Lipsa abilităților de viață și sociale la copii cu CES
- Lipsa cunoștințelor cadrelor didactice în a lucra cu asemenea categorie de copii
- Atitudinea ostilă a părinților copiilor față de prezența copiilor cu CES în instituțiile de învățământ
- Altceva (indicați) _____
- Nu știu, nu cunosc problema dată

Accesul la educație a copiilor cu CES (III)

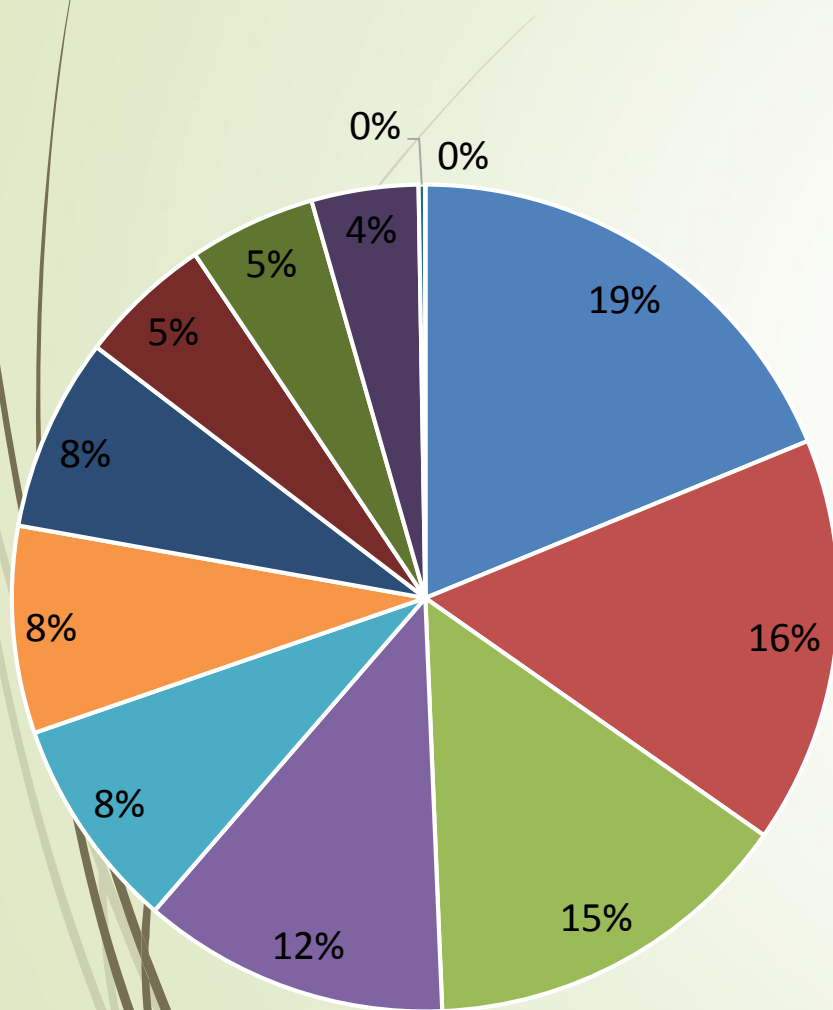
Părinții

- Scările instituțiilor de învățământ nu sunt adaptate nevoilor copiilor cu CES
- WC-urile instituțiilor de învățământ nu sunt adaptate nevoilor copiilor cu CES
- Mobilierul nu corespund nevoilor copiilor cu CES
- Atitudinea ostilă a copiilor din instituția de învățământ față de copii cu CES
- Atitudinea ostilă a părinților copiilor față de prezența copiilor cu CES în instituțiile de învățământ
- Nedorința părinților copiilor cu CES de a școlariza copilul
- Lipsa abilităților de viață și sociale la copii cu CES
- Lipsa transportului care ar facilita accesul copiilor cu CES la instituția de învățământ
- Lipsa adaptării Curriculumului, planurilor de studii pentru activitatea didactică cu acești copii
- Lipsa cunoștințelor cadrelor didactice în a lucra cu asemenea categorie de copii
- Altceva (indicați) _____
- Nu știu, nu cunosc problema dată

Accesul la educație a copiilor cu CES (IV)

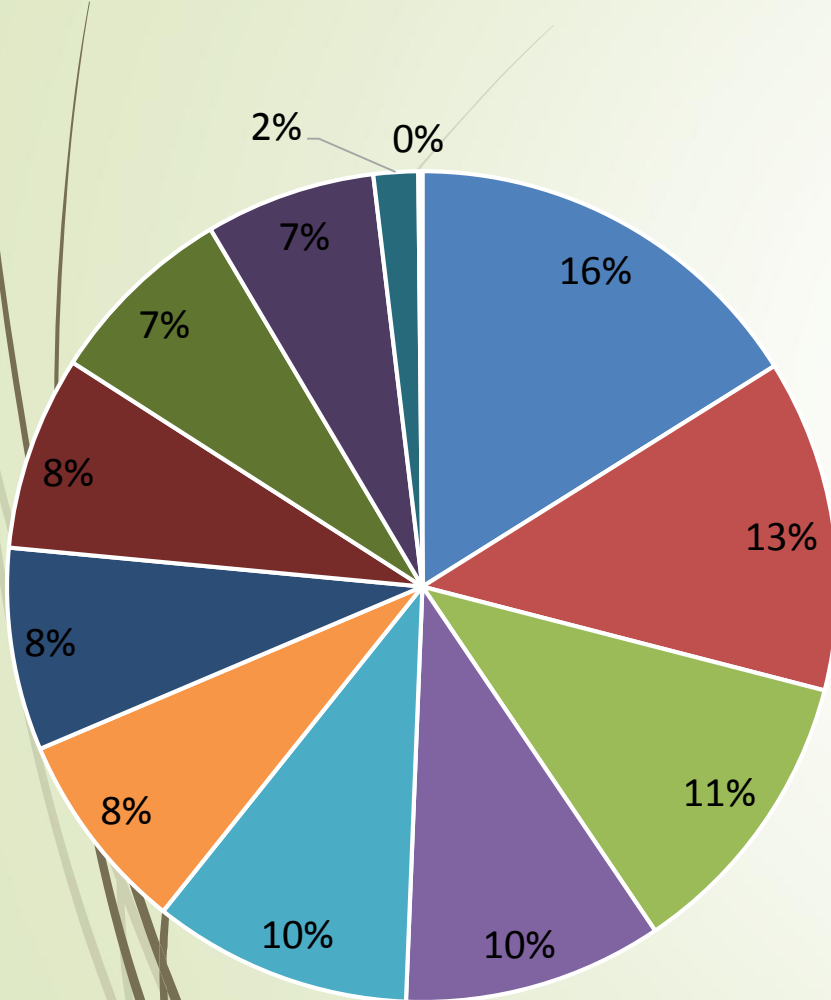
Cadre didactice (IET)

- Scările instituțiilor de învățământ nu sunt adaptate nevoilor copiilor cu CES
- Mobilierul nu corespund nevoilor copiilor cu CES
- WC-urile instituțiilor de învățământ nu sunt adaptate nevoilor copiilor cu CES
- Atitudinea ostilă a părinților copiilor față de prezența copiilor cu CES în instituțiile de învățământ
- Lipsa adaptării Curriculumului, planurilor de studii pentru activitatea didactică cu acești copii
- Atitudinea ostilă a copiilor din instituția de învățământ față de copii cu CES
- Lipsa transportului care ar facilita accesul copiilor cu CES la instituția de învățământ
- Lipsa cunoștințelor cadrelor didactice în a lucra cu asemenea categorie de copii
- Nedorința părinților copiilor cu CES de a școlariza copilul
- Lipsa abilităților de viață și sociale la copii cu CES
- Altceva (indicați) _____
- Nu știu, nu cunosc problema dată

Accesul la educație a copiilor cu CES (V)

Părinți

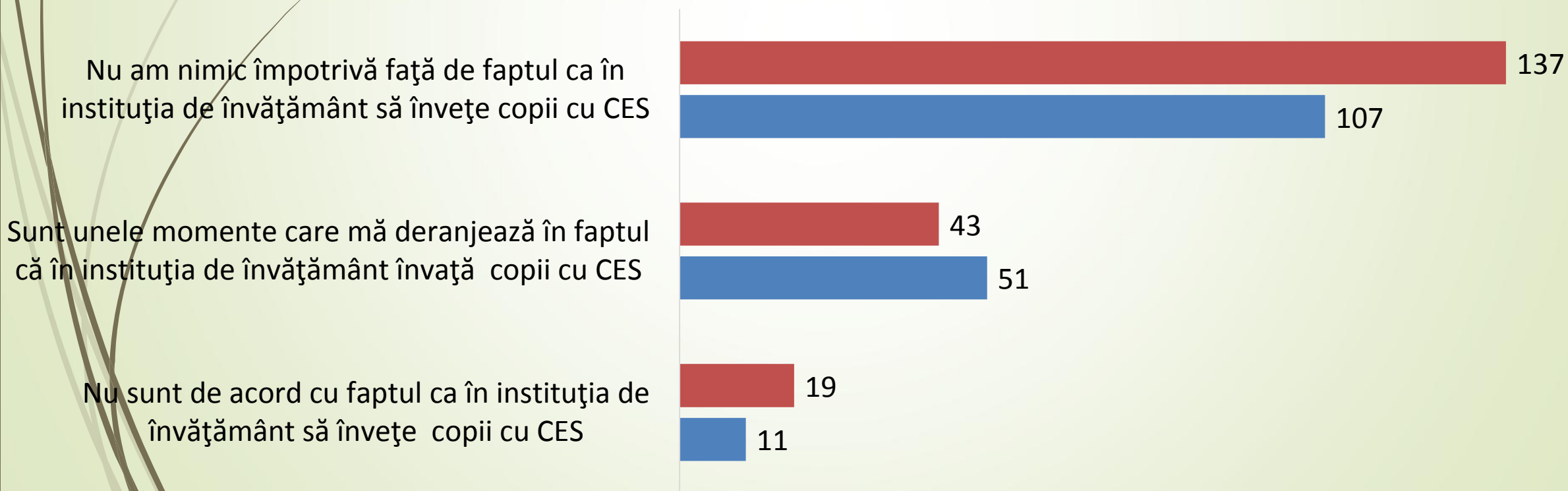

- Scările instituțiilor de învățământ nu sunt adaptate nevoilor copiilor cu CES
- WC-urile instituțiilor de învățământ nu sunt adaptate nevoilor copiilor cu CES
- Mobilierul nu corespund nevoilor copiilor cu CES
- Lipsa transportului care ar facilita accesul copiilor cu CES la instituția de învățământ
- Lipsa adaptării Curriculumului, planurilor de studii pentru activitatea didactică cu acești copii
- Atitudinea ostilă a copiilor din instituția de învățământ față de copii cu CES
- Atitudinea ostilă a părinților copiilor față de prezența copiilor cu CES în instituțiile de învățământ
- Lipsa cunoștințelor cadrelor didactice în a lucra cu asemenea categorie de copii
- Nedorința părinților copiilor cu CES de a școlariza copilul
- Lipsa abilităților de viață și sociale la copii cu CES
- Nu știu, nu cunosc problema dată
- Altceva (indicați) _____

Prezența mediului social favorabil necesităților copiilor cu CES (I)

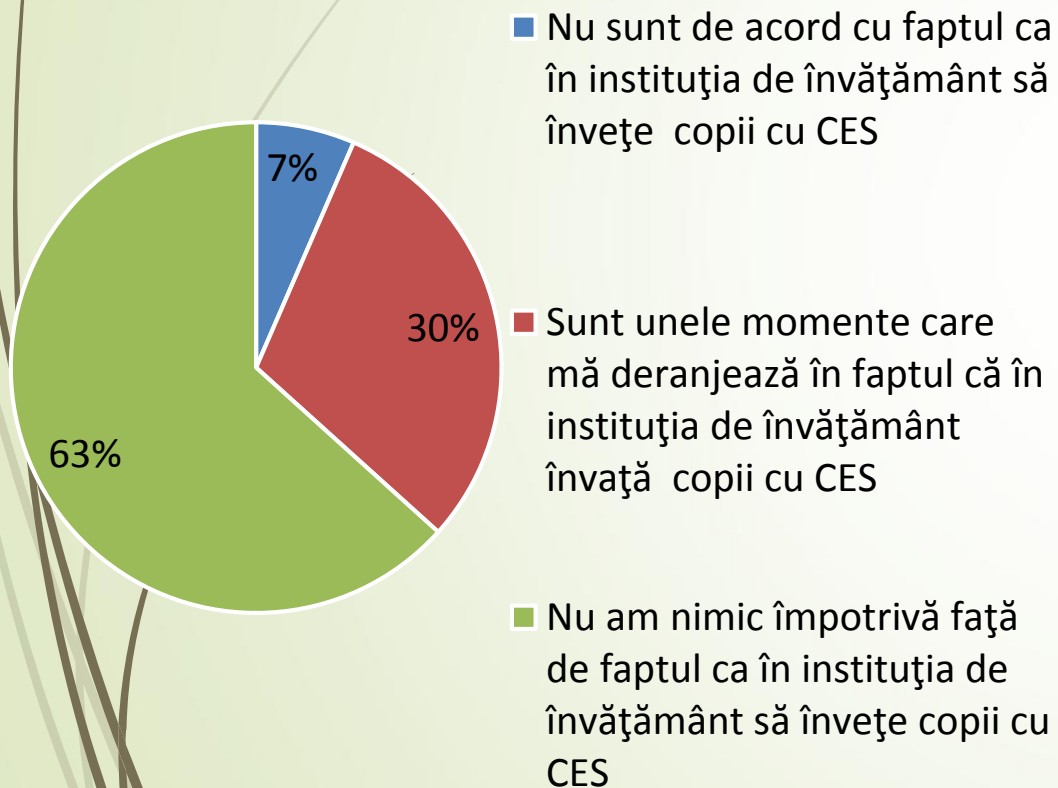
Care este atitudinea DVS. față de faptul că în școala învață copiii cu CES

■ Elevi ■ Cadre didactice

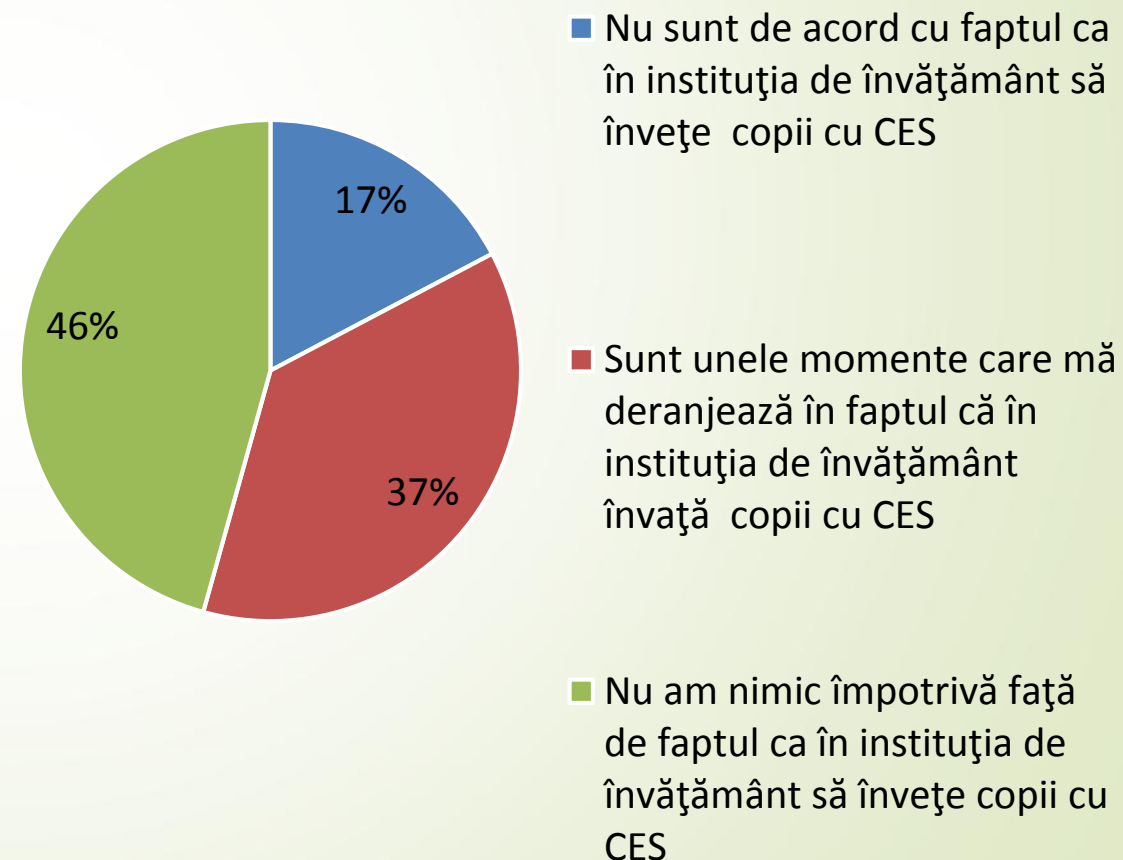

Prezența mediului social favorabil necesităților copiilor cu CES (II)

Cadre didactice (școală)

Cadre didactice (IET)

Ce înțelegeți prin termenul "incluziune educațională" școala

■ Părinți

■ Elevi

■ Cade didactice

Nu știu ce este „incluziunea educațională”

Altceva (indicați) _____

Adaptarea materialului didactic la cerințele copiilor cu CES

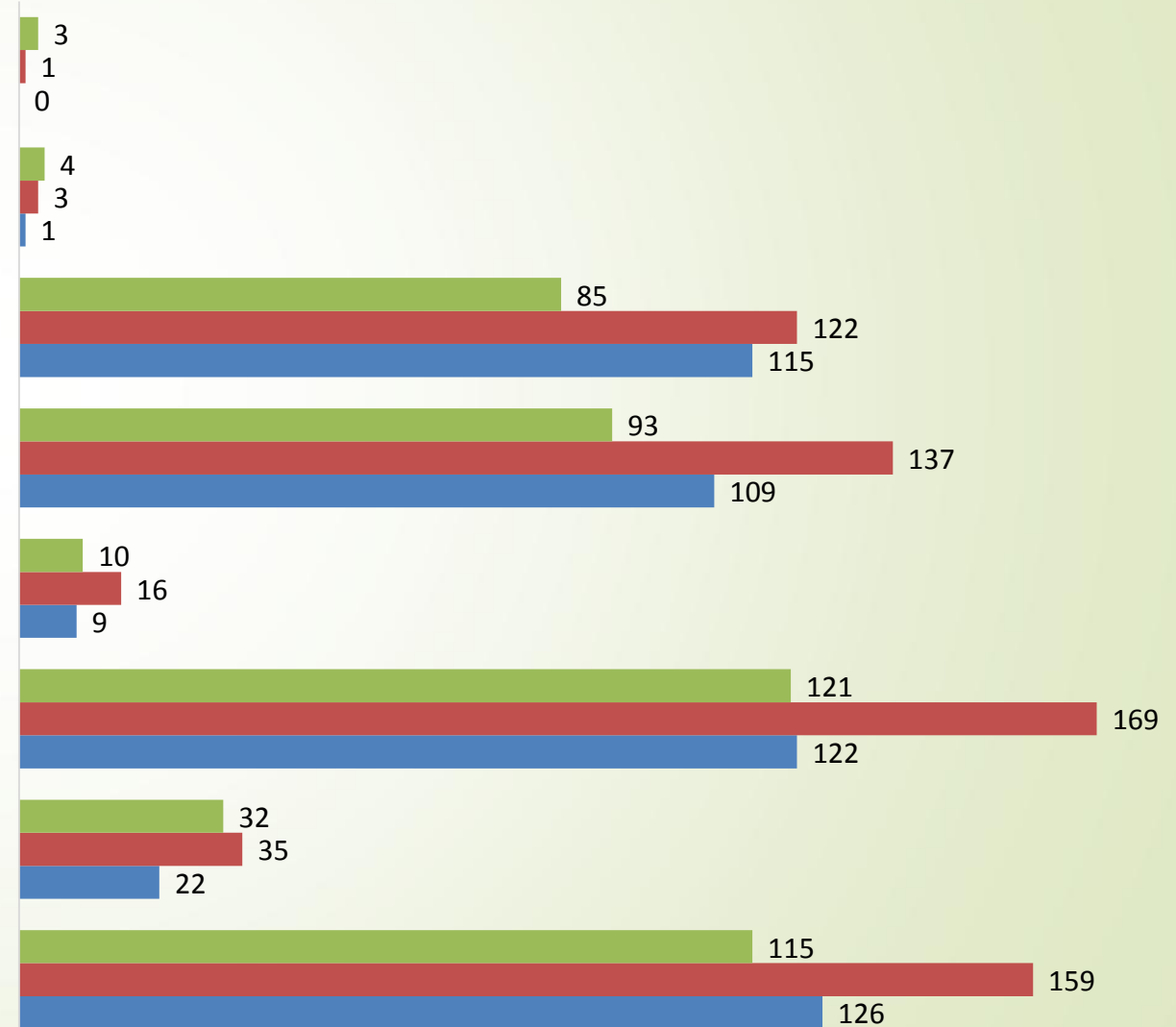
Adaptarea instituției de învățământ la nevoile, cerințele copiilor cu CES

Respingerea copiilor cu CES de către semeni/colegi

Acceptarea copilului cu CES de către semeni/colegi

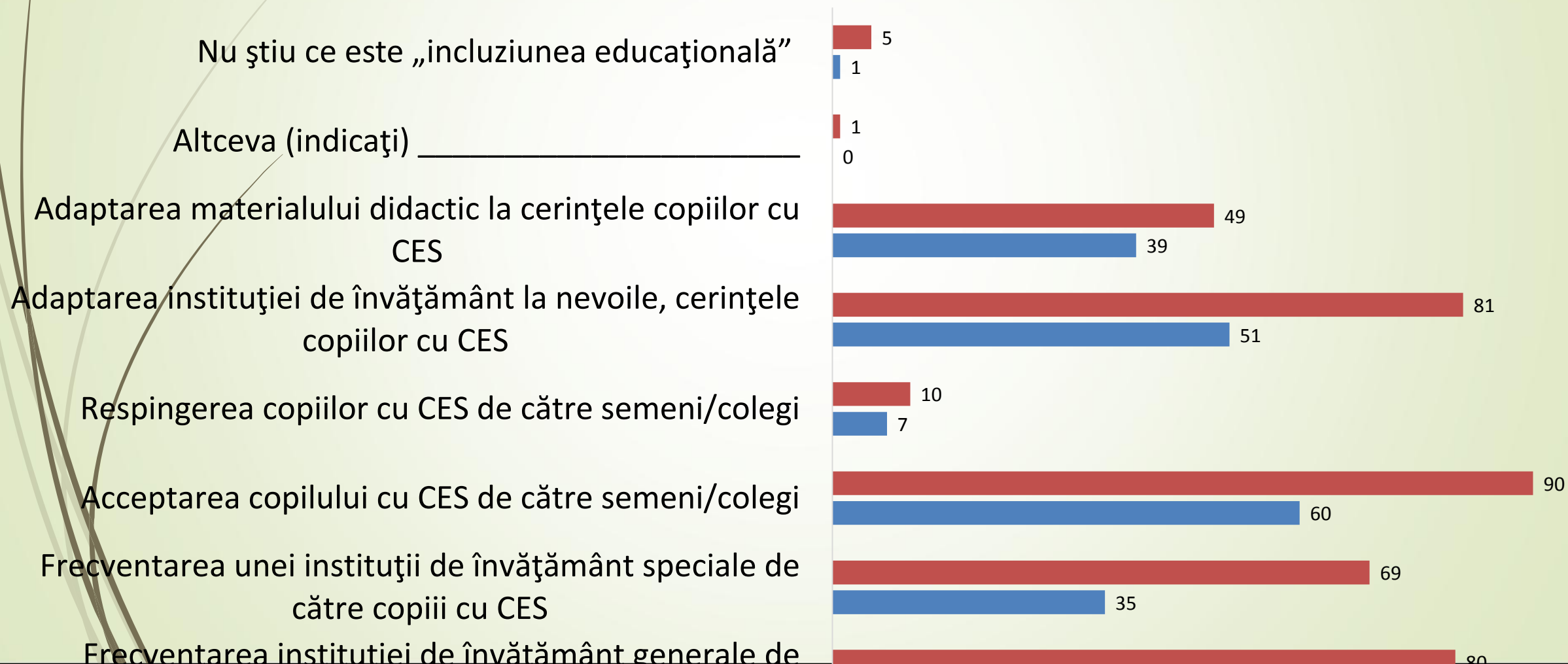
Frecventarea unei instituții de învățământ speciale de către copiii cu CES

Frecventarea instituției de învățământ generale de către copiii cu CES

Ce înțelegeți prin termenul "incluziune educațională"

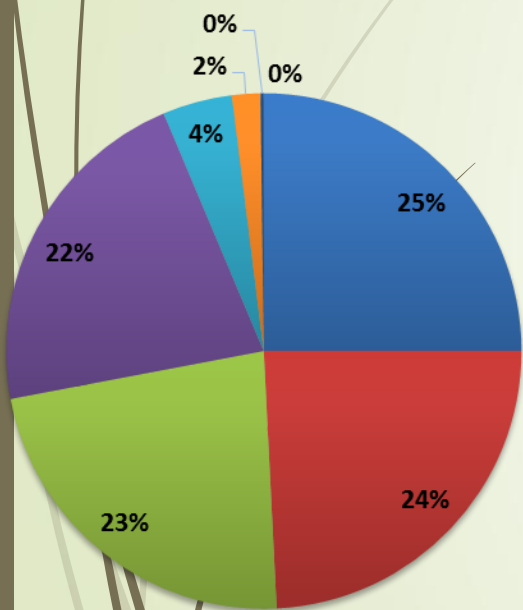
■ Părinți ■ Cadre didactice

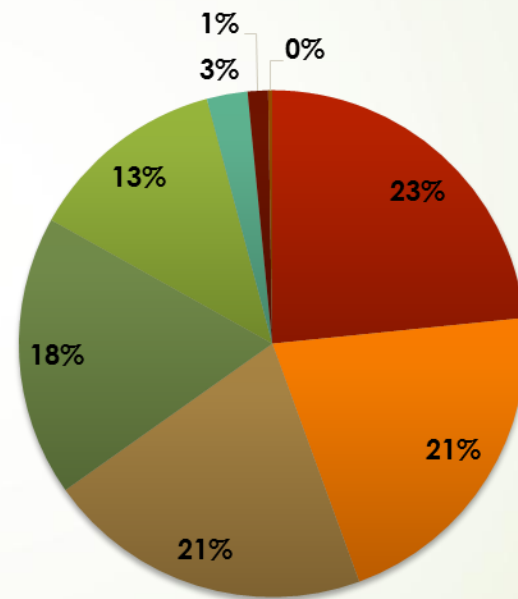
CE înțelegi prin termenul de "Incluziune educațională" (CD școala)

- Frecventarea instituției de învățământ generale de către copiii cu CES
- Acceptarea copilului cu CES de către semenii/colegi
- Adaptarea materialului didactic la cerințele copiilor cu CES
- Adaptarea instituției de învățământ la nevoile, cerințele copiilor cu CES
- Frecventarea unei instituții de învățământ speciale de către copiii cu CES
- Respingerea copiilor cu CES de către semenii/colegi
- Altceva (indicați)
- Nu știu ce este „incluziunea educațională”

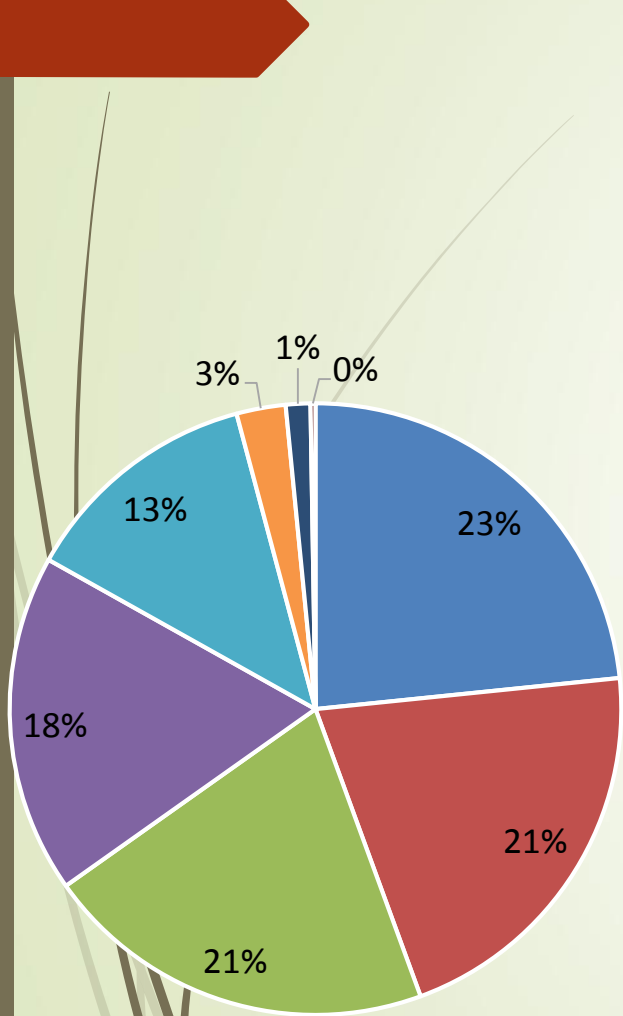
CE înțelegi prin termenul de "Incluziune educațională" (CD din IET)

- Frecventarea instituției de învățământ generale de către copiii cu CES
- Acceptarea copilului cu CES de către semenii/colegi
- Adaptarea materialului didactic la cerințele copiilor cu CES
- Adaptarea instituției de învățământ la nevoile, cerințele copiilor cu CES
- Frecventarea unei instituții de învățământ speciale de către copiii cu CES
- Respingerea copiilor cu CES de către semenii/colegi
- Altceva (indicați)
- Nu știu ce este „incluziunea educațională”

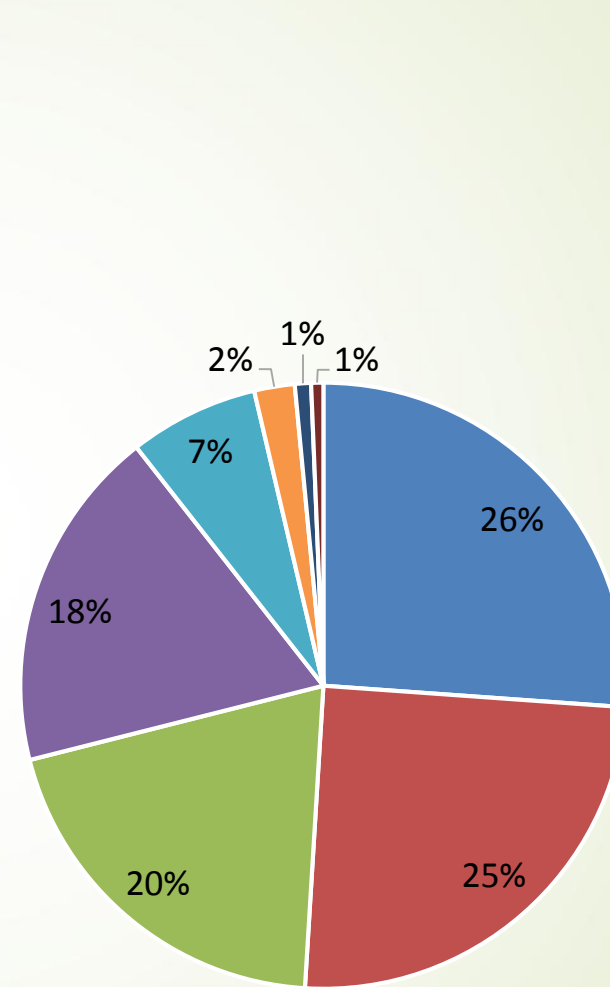

CE înțelegeți prin termenul "Incluziune educațională" (părinți IET)

- Acceptarea copilului cu CES de către semenii/colegi
- Adaptarea instituției de învățământ la nevoile, cerințele copiilor cu CES
- Frecventarea instituției de învățământ generale de către copiii cu CES
- Frecventarea unei instituții de învățământ speciale de către copiii cu CES
- Adaptarea materialului didactic la cerințele copiilor cu CES
- Respingerea copiilor cu CES de către semenii/colegi
- Nu știu ce este „incluziunea educațională”
- Altceva (indicați)

CE înțelegeți prin termenul "incluziune educațională" (părinții - școală)

- Acceptarea copilului cu CES de către semenii/colegi
- Frecventarea instituției de învățământ generale de către copiii cu CES
- Adaptarea instituției de învățământ la nevoile, cerințele copiilor cu CES
- Adaptarea materialului didactic la cerințele copiilor cu CES
- Frecventarea unei instituții de învățământ speciale de către copiii cu CES
- Respingerea copiilor cu CES de către semenii/colegi
- Nu știu ce este „incluziunea educațională”
- Altceva (indicați)

Resursele financiare utilizate pentru dezvoltarea educației incluzive

Din fondul de Educație Incluzivă

Raionul Criuleni

► **Pentru anul 2016**

1178,2 mii lei pentru salarizarea a 25.75 unități cadre didactice de sprijin

239,4 mii lei pentru crearea și întreținerea a 28 centre de resursă

► **Pentru anul 2017**

1451 mii lei pentru salarizarea cadrelor didactice de sprijin

192,5 mii lei pentru crearea și întreținerea centre de resursă

Raionul Dubăsari

► **Pentru anul 2016**

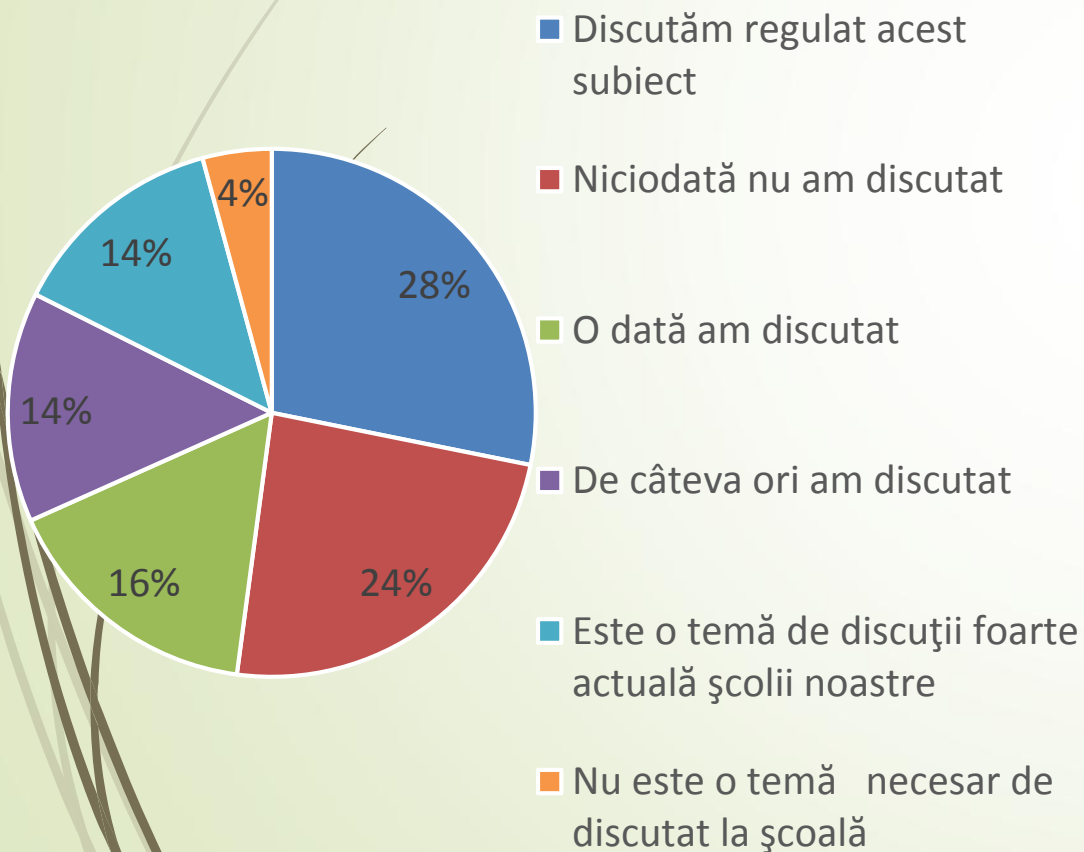
531,8 mii lei pentru salarizarea cadrelor didactice de sprijin

► **Pentru anul 2017**

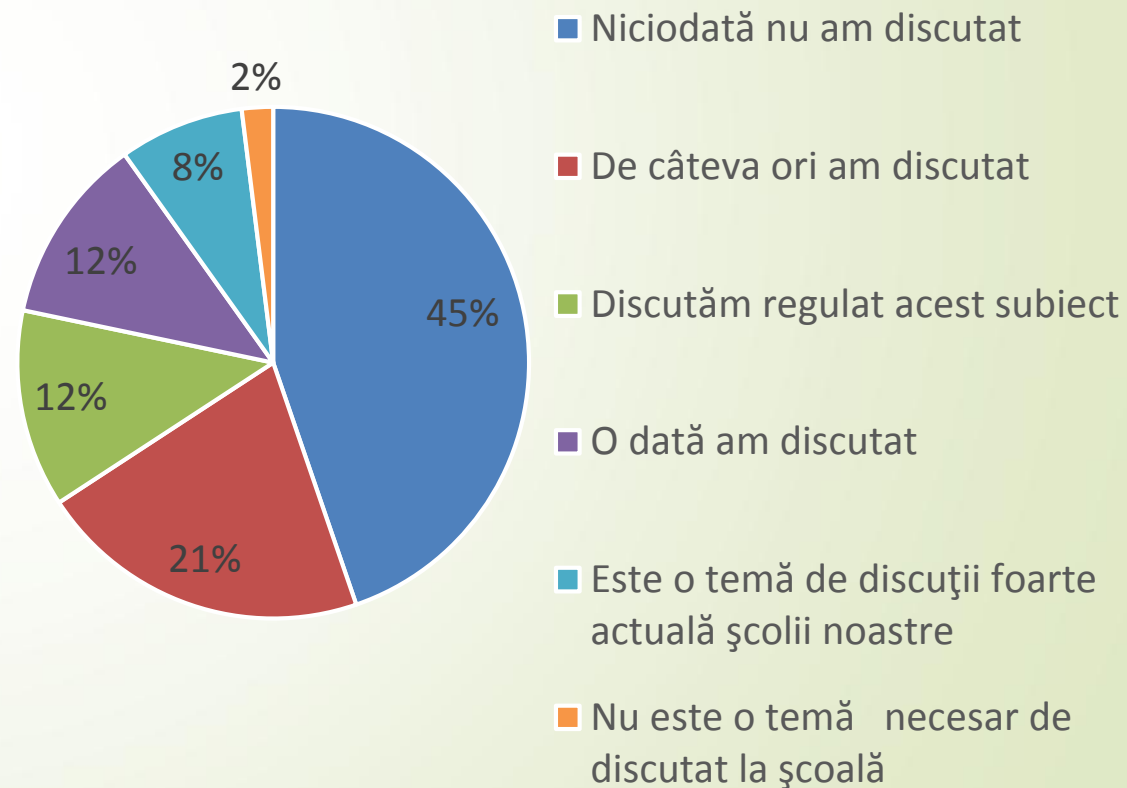
504,7 mii lei pentru salarizarea cadrelor didactice de sprijin

Parteneriatele dezvoltate pentru incluziunea educațională a copiilor cu CES

Cât de des ați discutat la adunările părintești despre necesitățile copiilor cu CES? (școală)

Cât de des ați discutat la adunările părintești despre necesitățile copiilor cu CES? (IET)

Provocări

- Nivel scăzut de pregătire și conștientizare a cadrelor didactice în organizarea procesului educațional incluziv;
- Insuficiența cadrelor didactice de sprijin și a specialiștilor de suport (psihologi, logoped);
- Rezistența părinților;
- Dezvoltarea insuficientă a bazei tehnico-materiale și a echipamentului de dotare;
- Neuniformitatea asistenței metodologice din partea SAP-ului;
- Comunicarea ineficientă între partenerii intersectoriali;
- Lipsa unui concept aprobat cu privire la educația incluzivă timpurie;
- Lipsa unui mecanism de finanțare și a serviciilor de suport în domeniul educației incluzive timpurii.
- Abordarea necră a copiilor cu dizabilități severe, senzoriale...etc

Recomandări

- Analiza situației și necesităților familiei, instituțiilor de învățământ, comunității și planificarea participativă a acțiunilor de intervenție;
- Crearea și dezvoltarea condițiilor fizice optime în conformitate cu standardele de calitate existente (adaptări de mediu);
- Instalarea indicatoarelor de vedere în școli, elaborarea seturilor de pictograme, materialelor de suport cu implicarea părinților, cadrelor didactice;
- Aprecierea efortului cadrelor didactice prin premiarea lor la diverse acțiuni pedagogice, conferințe;
- Stimularea cadrelor didactice prin credite, schimb de experiență, stagieri în domeniu, oportunități de promovare a experienței proprii, stimulare financiară care aplică diverse metode și strategii individualizate în lucru cu copii cu dizabilități de auz, văz, severe;
- Implicarea activă a cadrelor didactice, cadre didactice de sprijin, specialiști în consultarea și îmbunătățirea politicilor educaționale, elaborarea instrumentelor de lucru cu copiii cu dizabilități;

Recomandări

- Dezvoltarea Cluburilor Părinților în școli pentru încurajarea părinților care educă copii cu CES să se implice activ în promovarea dreptului la educație a propriului copil,
- Diseminarea și multiplicarea bunelor practici în domeniul incluziunii educaționale a copiilor cu dizabilități senzoriale, și nu numai, prin activități cu schimb de experiență între școli, realizate la nivel local, regional;
- Desfășurarea acțiunilor de informare și mobilizare comunitară cu privire la promovarea dreptului la educație a copilului
- Dezvoltarea acțiunilor de voluntariat în rândul copiilor, tinerilor, părinților, diversilor actori comunitari pentru colectare de fonduri prin organizarea de recepții și diverse târguri;
- Monitorizarea permanentă a educației incluzive și oferirea sistemică a asistenței metodologice cadrelor didactice din partea SAP, și altor colaboratori din cadrul Direcției Educației.